

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО

КАФЕДРА ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ

ЛЕКЦІЯ

з навчального предмету
«ОСНОВИ ВСЕБІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЮ»

Тема 4

Основи тилового забезпечення.

Заняття 1

**Основи тилового забезпечення бойових дій
батальйону (дивізіону).**

Викладач кафедри підготовки офіцерів запасу полковник у запасі Г. А. КАЗАКОВ

- 1. Суть та зміст тилового забезпечення.**
- 2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.**
- 3. Сили та засоби тилового забезпечення.**

Рекомендована література

1. Державна програма будівництва та розвитку Збройних Сил України на період до 2015 року (витяг): Указ президента України №40/97 від 20 січня 2011 року. – К.: МО України, 2011.
2. Бойовий статут Сухопутних військ. Частина III. Взвод (відділення, екіпаж танку). – К.: Варта, 2011.
3. Тактика загальновійськового бою. Стрижевський В. В., Гончарук М. Г. та інш. Навчальний посібник. – К.: НАОУ, 2001.
4. Тактика (Батальйон, рота). Підручник. – Одеса: ОІСВ, 1997.
5. Підручник сержанта механізованих військ. – К.: ГШ ЗСУ, 1998.

Завдання на самостійну роботу

1. Законспектувати питання «Перспективи розвитку військового тилу Збройних сил України».

2. Накреслити у робочих зошитах схеми:

- «Розміщення взводу матеріального забезпечення механізованого батальйону в обороні»;**
- «Розміщення взводу матеріального забезпечення механізованого батальйону в наступі».**

1. Суть та зміст тилового забезпечення.

Тилове забезпечення - це комплекс заходів, спрямованих на задоволення матеріальних, транспортних, побутових та інших потреб військ з метою підтримання їх у постійній готовності до виконання повсякденних завдань та ведення бойових дій.

Види тилового забезпечення:

- матеріальне забезпечення;
- транспортне забезпечення;
- інженерно-аеродромне забезпечення;
- аеродромно-технічне забезпечення;
- ветеринарне забезпечення;
- торгівельно-побутове забезпечення;
- квартирно-експлуатаційне забезпечення;
- фінансове забезпечення.

1. Суть та зміст тилового забезпечення.

Система тилового забезпечення в військовій ланці є сукупністю взаємозв'язаних сил і засобів тилу з їх структурою, технічним оснащенням, запасами матеріальних засобів, порядком розміщення і переміщення, способами і методами дій, органами управління, комунікаціями і місцевою воєнно-економічною базою.

Мета створення системи тилового забезпечення – забезпечення військових частин та підрозділів в бойових умовах.

Суть системи тилового забезпечення –

це частина збройних сил, яка виділена для виконання спеціальних завдань в ході підготовки і ведення бойових дій. Фактично це армійські (флотські) підрозділи, що беруть участь в підготовці бою і ліквідації його наслідків, але які безпосередньо не приймають участі в самому бою.

Завдання військового тилу:

- завдання щодо матеріального забезпечення;
- інші завдання тилу.

1. Суть та зміст тилового забезпечення.

Основні завдання військового тилу щодо матеріального забезпечення:

- безперебійне забезпечення частин і підрозділів матеріальними засобами;
- утримання встановлених запасів матеріальних засобів;
- підвезення матеріальних засобів (у тому числі і води), евакуація несправного і непотрібного для бою вітчизняного, а також трофейного озброєння, техніки і майна;
- заправлення бойової та іншої техніки паливом;
- організація харчування і забезпечення хлібом особового складу;
- лазнево-пральне обслуговування, а також ремонт, дезинфекція та дезінсекція речового майна.

Інші завдання військового тилу :

- технічне забезпечення частин і підрозділів по службах тилу;
- здійснення ветеринарного контролю продовольства, що постачається;
- поховання полеглих у бою і померлих воїнів;
- забезпечення продовольством і обслуговування військовополонених до передачі їх за призначенням;
- транспортне забезпечення.

1. Суть та зміст тилового забезпечення.

Безперебійне забезпечення частин і підрозділів матеріальними засобами проводиться з метою їх своєчасного постачання до особового складу і техніки для використання за прямим призначенням у бою чи при виконанні частинами і підрозділами повсякденних завдань.

Утримання встановлених запасів матеріальних засобів здійснюється з метою своєчасного переведення військового тилу з мирного положення на воєнне, задоволення в них потреби військ, поповнення витрат і втрат в бою з метою підтримання достатньої забезпеченості частин і підрозділів.

Підвезення матеріальних засобів (у тому числі і води) одне з головних завдань матеріального забезпечення частин (підрозділів).

Евакуація несправного і непотрібного для бою вітчизняного, а також трофейного озброєння, техніки та майна проводиться з метою використання цих матеріальних засобів як додаткових джерел забезпечення частин та підрозділів і підвищення їх бойових можливостей.

1. Суть та зміст тилового забезпечення.

Заправлення бойової та іншої техніки

організовується з метою швидкого відновлення витрачених запасів пального при машинах для їх безперервної участі в бойових діях (здійсненні маршу).

Забезпечення особового складу гарячою їжею і хлібом

сприяє підтриманню їх здоров'я і боєздатності, підвищенню стійкості організму до різних навантажень, а також позитивно впливає на моральний дух військ.

Лазнево-пральне обслуговування

направлене на збереження здоров'я і боєздатності військовослужбовців, забезпечення профілактики їх захворювань, покращання побуту воїнів, попередження передчасного зносу обмундирування і білизни.

Технічне забезпечення по службах тилу

організовується і здійснюється з метою підтримання у справному стані, постійній готовності до застосування та забезпечення надійної роботи наявної у частинах та підрозділах техніки тилу.

1. Суть та зміст тилового забезпечення.

Ветеринарний нагляд

проводиться з метою визначення можливості використання продовольства, що постачається для забезпечення частин і підрозділів, а також контролю за його зберіганням, засобами і умовами перевезень і районами заготівель.

Поховання воїнів, які загинули в бою та померли

здійснюється з метою очищення районів бойових дій і розміщення військ від трупів людей, які загинули, для підтримання санітарного благополуччя і високого морально-психологічного стану особового складу.

Забезпечення продовольством і обслуговування

військовополонених здійснюється в установленому порядку за розпорядженням заступника командира частини з тилу із метою виконання умов та правил, які визначаються нормами міжнародного права.

Транспортне забезпечення

здійснюється з метою підвезення матеріальних засобів, евакуації, маневру силами та засобами тилу.

1. Суть та зміст тилового забезпечення.

«Тил - це половина перемоги, а може більше».

Маршал Баграмян Іван Хачатурович.

Маса бойового комплекту частин збільшилась в **4** рази,
маса заправки паливом в **32** рази,
маса артилерійського залпу в **25** разів.

Маса витрат матеріальних засобів частиною виросла в **8-10** разів.

Вантажність транспортних засобів збільшилась в **6** разів.

2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.

Тилове забезпечення батальйону

організовується і здійснюється відповідно до бойових завдань, вказівок старшого начальника та умов конкретної обстановки у всіх видах бою з метою підтримання підрозділів у боєздатному стані і створення їм сприятливих умов для виконання завдань.

Заходи, щодо підготовки батальйону в тиловому відношенні:

- ставляться завдання ротам, батареям і тилу;
- здійснюється підготовка особового складу і техніки;
- здійснюється висування і розміщення тилу у призначених районах;
- поповнюються запаси матеріальних засобів до встановлених норм;
- організовуються всі види тилового забезпечення і технічного забезпечення по службах тилу;
- організовується взаємодія тилу, захист, оборона і охорона тилу та управління ним;
- здійснюється контроль готовності у тиловому відношенні рот і батарей до бою, а тилу - до виконання завдань в бою;
- за необхідності проводяться і інші заходи.

2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.

Підготовка тилу проводиться одночасно з підготовкою бойових підрозділів.

Обсяг заходів щодо підготовки тилу, строки і порядок їх виконання, розміщення та переміщення тилу залежать від:

- бойового завдання батальйону (дівізіону);
- стану тилових підрозділів, ступеню забезпеченості матеріальними засобами рот (батарей);
- характеру місцевості, можливої наявності зон зараження та зруйнувань;
- наявності часу на підготовку тилу;
- пори року, погоди та інших факторів конкретної обстановки.

2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.

Розміщення та переміщення вміст тб в наступі

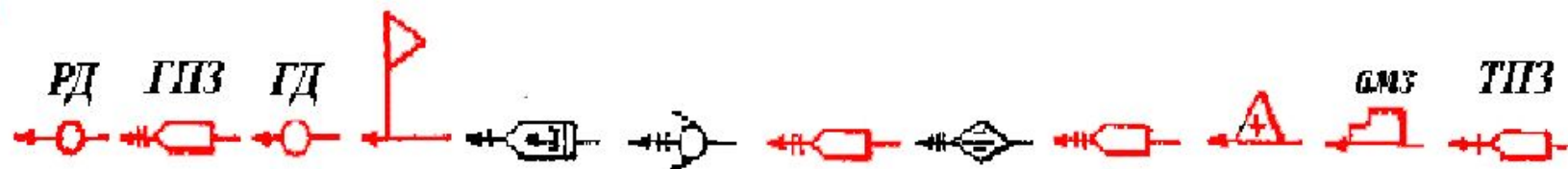

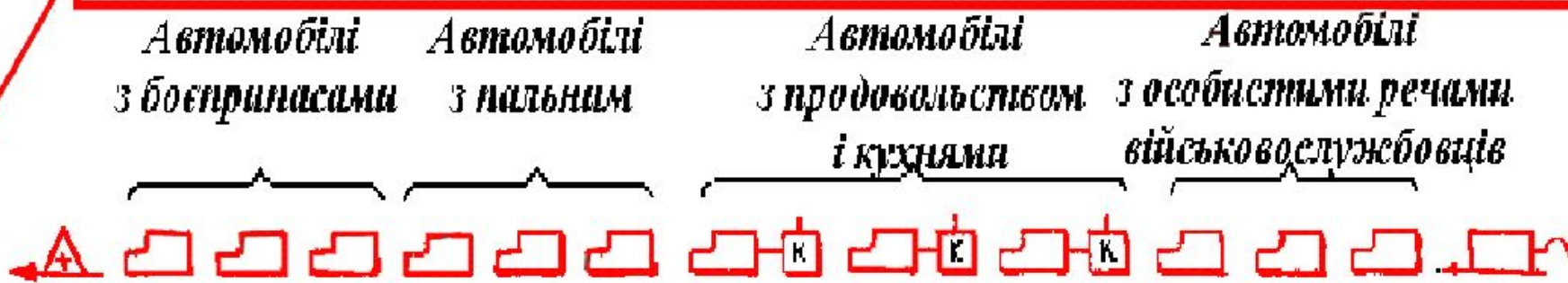
2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.

Місце в/з в похідному порядку мб (мб – в авангарді омбр)

ГОЛОВНІ СИЛИ

Похідний порядок в/з мб

2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.

Матеріальне забезпечення підрозділів батальйону

в бою організується з метою своєчасного і повного задоволення їх потреби в озброєнні, техніці, боєприпасах, пальному, продовольстві, засобах захисту, технічному, речовому, медичному і іншому майні та воді.

Потреба підрозділів у матеріальних засобах залежить від витрат, які плануються на день бою, установлених запасів до початку бою і запасів матеріальних засобів, які необхідні для продовження бойових дій на наступний день бою.

**Всього за добу ведення батальйоном бойових дій витрати матеріальних засобів можуть скласти:
в обороні до 35 т, в наступі – до 40 т.**

Витрачені або знищені противником при підготовці і в ході бою запаси матеріальних засобів повинні поповнюватись кожного дня, а по можливості – негайно.

2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.

Підвезення матеріальних засобів підрозділам батальйону – основа їх безперервного забезпечення.

Технічне обслуговування техніки тилу при підготовці та в ході загальновійськового бою здійснюється, як правило, безпосередньо в районах розміщення підрозділів тилу та в місцях розгортання машин технічного обслуговування.

Поточний ремонт пошкоджених автомобілів і техніки тилу проводиться силами і засобами відділення технічного обслуговування, водіями в укриттях у районі розміщення взводу забезпечення (взводу матеріального забезпечення) батальйону (дивізіону).

Захист, оборона і охорона тилу батальйону організовуються з метою виключити або максимально ослабити вплив противника на підрозділи тилу, зберегти їх боєздатність і забезпечити успішне виконання завдань, які стоять перед батальйоном.

2. Організація та здійснення тилового забезпечення в загальновійськовому бою.

Оборона військового тилу
організується від повітряного та наземного противника.

Маскування представляє комплекс заходів, які направлені на приховання від усіх засобів розвідки противника дійсного розміщення частин, підрозділів і об'єктів тилу, введення його в оману відносно наявності, розміщення, складу, дій та намірів своїх частин та підрозділів тилу.

Управління тилом полягає у постійному керівництві діяльністю підрозділів тилу і спрямуванні їх зусиль на повне і своєчасне виконання поставлених перед ними завдань.

Основа управління тилом – рішення командира батальйону на організацію бою та його вказівки щодо тилового забезпечення підрозділів.

3. Сили та засоби тилового забезпечення

До військового тилу входять:

- окремі роти, взводи матеріального забезпечення;
- взводи забезпечення із запасами матеріальних засобів;
- інші підрозділи тилу, які входять до складу частин і підрозділів всіх видів і родів Збройних Сил.

Батальйонний тил виконує завдання щодо забезпечення підрозділів, які входять до складу механізованих, танкових, аеромобільних та інших батальйонів. Він включає взводи матеріального забезпечення (взводи забезпечення) з запасами матеріальних засобів.

Тил дивізіонів виконує завдання щодо забезпечення підрозділів, які входять до складу ракетних, артилерійських та інших дивізіонів. Він включає взводи матеріального забезпечення (взводи забезпечення) з запасами матеріальних засобів.

Основу військового тилу складають частини і підрозділи матеріального забезпечення.

3. Сили та засоби тилового забезпечення

Частини і підрозділи матеріального забезпечення складаються:

- **роти матеріального забезпечення військових частин** - із автомобільних взводів, взводів забезпечення, які включають склади відповідних видів матеріальних засобів, їдальні, речові ремонтні майстерні, польові лазні, а також із авторемонтних підрозділів;

- **взводи матеріального забезпечення (взводи забезпечення) батальйонів (дивізіонів)** - із автомобільних, господарчих відділень і відділень технічного обслуговування.

Автомобільні взводи, відділення і склади призначені для приймання і утримання батальйонних запасів матеріальних засобів, підвезення (відправлення, відпускання) їх підрозділам, приймання від них несправних та непотрібних для бою вітчизняних і трофейних озброєння, техніки, майна та підготовки їх до відправлення за призначенням, а також перевезення особового складу, а автомобільні відділення взводів матеріального забезпечення (взводів забезпечення) батальйонів і дивізіонів - також для заправлення техніки паливом.

Вантажність автомобільних взводів, відділень повинна забезпечувати утримання установлених батальйонних запасів матеріальних засобів та їх переміщення одним рейсом.

3. Сили та засоби тилового забезпечення

Речові ремонтні майстерні призначені для середнього ремонту обмундирування, взуття та спорядження. Їх продуктивність визначається, виходячи з установлених норм виробки для кожного кравця і шевця.

Польові лазні призначені для миття особового складу в польових умовах, проведення дезинфекції, дезінсекції речового майна. Пропускна спроможність польових лазень по гігієнічному миттю особового складу визначається відповідно до кількості і типу наявних дезинфекційно-душових установок і пори року.

Їдальні призначені для забезпечення гарячою їжею особового складу управління військових частин, а також підрозділів, які не мають штатних засобів для приготування їжі, утримання і видавання питної води.

3. Сили та засоби тилового забезпечення

Господарчі відділення призначені для утримання батальйонних запасів (запасів дивізіонів) матеріальних засобів, забезпечення ними підрозділів, приготування і видавання особовому складу гарячої їжі, зберігання особистих речей військовослужбовців батальйонів (дивізіонів).

Авторемонтні підрозділи призначені для технічного обслуговування і поточного ремонту автомобільної техніки частин (підрозділів) матеріального забезпечення. До них належать відділення технічного обслуговування рот матеріального забезпечення.

Відділення технічного обслуговування, які входять у склад взводів забезпечення батальйонів (дивізіонів), призначені для надання допомоги водіям (екіпажам) щодо технічного обслуговування і поточного ремонту техніки батальйонів (дивізіонів).

3. Сили та засоби тилового забезпечення

Основні вимоги, що висуваються до військового тилу:

- **відповідність готовності підрозділів тилу ступеню готовності бойових підрозділів, які забезпечуються, яка полягає в його здатності до всебічного і безперервного забезпечення підрозділів наявними силами і засобами з початком розгортання і в ході бойових дій;**
- **здатність військового тилу на протязі визначеного часу виконувати завдання автономно, наявними силами і засобами;**
- **рухомість і маневреність;**
- **живучість;**
- **військовий тил повинен постійно розвиватись, вдосконалювати свій склад, організаційну структуру, підвищувати рівень технічної оснащеності і керованості.**

З урахуванням виконання перерахованих вимог військовий тил за своєю структурою, технічним оснащенням, наявністю запасів, рухомістю і маневреністю, способами роботи повинен забезпечити:

в батальйоні – **роту**, в частині – **батальйон** одночасно **за 2-3 години**, а поетапно забезпечити весь особовий склад і всю техніку на протязі **однієї доби**.

Підрозділи тилу у своєму складі повинні мати склади і автомобільний транспорт, що дозволить утримувати встановлені запаси матеріальних засобів і здійснювати їх підйом **одним рейсом**.

Тема і місце наступного заняття

Практичне заняття по темі 4.

Основи тилового забезпечення військ.

Заняття 2.

**Організація та можливості підрозділів
військового тилу Сухопутних військ ЗС України.**

Час: 2 год.

Місце проведення: згідно розкладу занять.